

Maria WALIGÓRA
Ewelina WOZIŃSKA

Towarzystwo Miłośników Ziemi Babimojskiej

Prezentacja TMZB na Jubileuszu Lubuskiego Towarzystwa Naukowego,
Zielona Góra 22.02.2024

Towarzystwo Miłośników Ziemi Babimojskiej ma już 58-letnią historię. Stowarzyszenie skupia w swych szeregach liczne grono osób, które pasjonują się przeszłością Babimojszczyzny oraz którym leży na sercu jej dobro i przyszłość. Członkowie angażują się w rozliczne działania, których celem jest dbałość o utrwalenie i popularyzację wiedzy o naszym regionie, a także rozbudzanie w młodym pokoleniu lokalnego patriotyzmu.

Musimy cofnąć się do roku 1957, kiedy powstało Lubuskie Towarzystwo Kultury. Jego celem była organizacja życia kulturalnego w ówczesnym województwie zielonogórskim. Na jego czele stanął kierownik szkoły w Nowym Kramsku Wiesław Sauter. LTK wspomagało społeczników w wielu miastach Ziemi Lubuskiej w tworzeniu stowarzyszeń działających na rzecz podnoszenia świadomości narodowej i ochrony dorobku materialnego polskich społeczności w zaborze pruskim.

Babimojszczyzna była ważnym miejscem na mapie polskości w zaborze pruskim. Wsie Nowe i Stare Kramsko oraz Małe i Wielkie Podmokle, a także polska ludność Babimostu zdołała przez 152 lata germanizacji utrzymać polskie tradycje i polską mowę. Często z narażeniem życia prowadzono polskie świetlice, stowarzyszenia, walczono o szkoły polskie. Prekursorami towarzystwa byli aktywiści, którzy od 1957 r. rozpoczęli tzw. zbieractwo - chodzenie po domach i szukanie materialnych dowodów, które świadczyły o polskości Babimojszczyzny. Wiesław Sauter, Michał Białas, Edward Rabięga,

Tomasz Małycha i Janusz Koniusz gromadzili eksponaty, które miały się znaleźć w przyszłej izbie pamięci. Zebrali między innymi: skrzynię Bractwa Rybackiego z Podmokli, instrumenty muzyczne, stroje ludowe oraz fotografie. Izbę ulokowano w 1963 r. w Miejskim Domu Kultury.

Ci właśnie ludzie, wsparci przez młodego lekarza - Jerzego Płatkiewicza oraz krąg osób z różnych środowisk - pracowników ówczesnej administracji państwowej, rad narodowych, nauczycieli, lekarzy, techników i rolników w 1966 r. utworzyli Towarzystwo Miłośników Ziemi Babimojskiej. Założyciele naszego stowarzyszenia to ludzie znający specyfikę i historię regionu, jak choćby zielonogórski poeta Janusz Koniusz, których uwiodła niezwykła historia Babimojszczyzny i jej wspaniali mieszkańcy.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Babimojskiej od początku swego istnienia dokładało starań o popularyzowanie bogatego folkloru regionalnego, czego przykładem jest organizacja „Dni Folkloru Ziemi Babimojskiej” w latach 1968, 1970 i 1973 oraz „Babimojskich Spotkań Folklorystycznych” w latach 2004, 2005 i 2006.

Imprezy organizowane były z dużym rozmachem - pozwalały zaprezentować się nie tylko lokalnym twórcom, ale także artystom z wielu miejscowości Ziemi Lubuskiej, a nawet z miasta partnerskiego Neuruppin. Szczególnym wydarzeniem był przepiękny występ Państwowego Zespołu Pieśni i Tańca „MAZOWSZE” w 2006 r. Spotkaniom folklorystycznym towarzyszyły też konferencje stowarzyszeń i organizacji regionalnych, biesiady folkloru, warsztaty dla młodych twórców, wykłady oraz wystawy twórczości artystycznej.

Wysoki poziom wykonawców oraz różnorodność wydarzeń artystycznych przyciągały liczną widownię. Uczestnikom skocznie i wesoło przygrywały kapele koźlarskie, muzyczny znak rozpoznawczy Ziemi Babimojskiej.

Imprezy w latach 2004-2006 dofinansowano ze środków Unii Europejskiej, dzięki czemu udało się zorganizować wydarzenia o imponującej oprawie. Odbiły się one szerokim echem w środowisku regionalistów, pozostawiły wiele wspaniałych wrażeń i na pewno w niejednym sercu zaszczepiły miłość do rodzimego folkloru naszej małej ojczyzny.

Najważniejszym celem działalności TMZB było i jest budowanie tożsamości regionalnej mieszkańców Babimojszczyzny poprzez popularyzowanie wiedzy o jej przeszłości, tradycjach i kulturze. Cel ten realizowaliśmy między innymi poprzez organizację obchodów rocznic ważnych wydarzeń.

Bogata w wydarzenia historia Babimojszczyzny zasługiwała na ich upamiętnienie. Oprócz uroczystych obchodów rocznic Powstania Wielkopolskiego, wyzwolenia spod zaboru dużym zainteresowaniem cieszyły się biesiady rybackie.

Do tradycji biesiad rybackich TMZB powrócono na przełomie lat 60. i 70. XX wieku, Przy dobrych napitkach i suto zastawionych stołach wspólnie śpiewano i bawiono się przypominając jednocześnie o tej pięknej tradycji.

Wykłady, prelekcje, odczyty, sesje naukowe - te określenia często padają we wspomnieniach członków stowarzyszenia. Przy skromnym budżecie i niewielkich możliwościach technicznych w ten właśnie sposób przed laty starano się popularyzować wśród ludności wiedzę o historii i kulturze. Bezpośredni kontakt z prelegentem, możliwość dyskusji, zadawania pytań jest do dziś ważną formą działalności Towarzystwa.

Nasze stowarzyszenie, kontynuując te tradycje, zaprasza systematycznie gości, którzy dzielą się z nami swoją wiedzą. Spotkania te mają charakter otwarty, więc oprócz członków TMZB chętnie widzimy na nich wszystkie zainteresowane osoby. Wśród naszych gości wymienić należy prof. Joachima Benyskiewicza, artystę rysunku satyrycznego Zbigniewa Jujkę, prof. Hieronima Szczegółę, pisarza Eugeniusza Pauksztę, a w ostatnich latach dr. hab. Marcelę Tureczka, dr Anitę Maksymowicz, genealoga Krzysztofa Raniowskiego, oraz profesorów Wojciecha Strzyżewskiego, Jerzego Przybyłę i Michała Kobusiewicza.

Dużego zaangażowania wymagało przygotowanie ścieżki dydaktyczno-historycznej. Utworzona w 2005 r. ścieżka to szlak wiodący ku za- bytkom, miejscom pamięci narodowej i obiektom ważnym dla naszej historii, które chcemy przybliżyć zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Na tablicach znajdują się opisy tych obiektów w języku polskim i niemieckim oraz mapa miasta lub gminy, z zaznaczonymi kolejnymi punktami tej ścieżki. Tablice zaprojektowali i opracowali członkowie Towarzystwa, a ich przygotowanie zostało sfinansowane przez TMZB przy wsparciu gminy Babimost.

Ważnymi inwestycjami było dla naszego stowarzyszenia ufundowanie w latach 2007 i 2010 tablic na obeliskach upamiętniających Powstańców Wielkopolskich w Babimoście i w Nowym Kramsku. Natomiast na 100 rocznicę wybuchu powstania w 2018 r. dokonaliśmy gruntownej renowacji zbiorowej mogiły dziesięciu powstańców, która znajduje się na cmentarzu w Babimoście.

Ważnym dla nas wydarzeniem było odnalezienie przez działaczy naszego stowarzyszenia dokumentu sprzed 750 lat, w którym wymieniona jest nazwa Babimost. Wydał go 22 lutego 1257 r. książę wielkopolski Przemysław I. Dnia 2.06.2007 r., z okazji Dni Babimostu zorganizowane zostało spotkanie członków TMZB oraz licznych gości. Była to okazja do szerszego zaprezentowania kopii tego dokumentu oraz wielu ciekawych rękopisów na wystawie pt. „Babimost i okolice w dokumentach historycznych” przygotowanej przez Bibliotekę Publiczną im. Wiesława Sautera w Babimoście

Członków TMZB zainteresował w 2003 r. stary, zaniedbany nagrobek otoczony żeliwnym ogrodzeniem, który znajduje się przy wejściu na cmentarz w Babimoście. Długie epitafium wyryte w kamieniu było niemal zatarte. Jego treść ukazuje w osobie Walentego Snowadzkiego żyjącego w latach 1753—1827 postać ciekawą i nietuzinkową. Otóż ten zacny obywatel postanowił utworzyć pod koniec swojego życia fundusz swego imienia "na wyposażenie cnotliwych panienek". Snowadzki przeznaczył na ten cel cały swój majątek—33 ha lasu oraz ok.15 ha gruntów ornych i łąk. Posiadłość ta przekazana prawnie pod administrację trzyosobowego kolegium— proboszcza, burmistrza i sekretarza przynosiła w drodze jej ustawicznego wydzierżawiania dochód ok. 550 marek rocznie. Pieniądze przyznawano w bardzo prosty sposób, dostawały je nie panny, lecz już mężatki - rok po ślubie, jeśli nie urodziły w tym czasie tzw. "wcześniejki". Fundusz funkcjonował do 1947 r. kiedy to władza "ludowa" upaństwowiła ziemię z Fundacji Snowadzkiego.

W 2003 r. przy dużym zaangażowaniu członków Zarządu TMZB oraz wsparciu sponsorów dokonano gruntownej renowacji pomnika. Członkowie naszego stowarzyszenia sprawują pieczę nad tym grobem, porządkując go i składając kwiaty z okazji dnia Wszystkich Świętych.

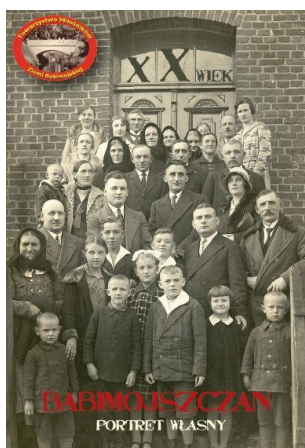
Ciekawą zagadką naszej przeszłości były pogłoski o lądowaniu pod koniec II Wojny Światowej amerykańskiego bombowca nieopodal Kolesina. Tę zupełnie zapomnianą historię udało się naszym członkom poznać i opisać dzięki organizacji Aircraft Missing in Action Project, relacjom świadków oraz wielkiemu bogactwu Internetu. Amerykańscy lotnicy, którzy po zbombardowaniu Oranienburga 15.03.1945 r., na zaledwie jednym sprawnym silniku wylądowali na polu i uratowali życie, a następnie uzyskali pomoc od mieszkańców Nowego Kramaska oraz czerwonoarmistów. Ich losy zaprezentowaliśmy szerokiemu gronu odbiorców zarówno członków TMZB jak i słuchaczy Babimojskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Na przestrzeni pięćdziesięciu ośmiu lat działalności zorganizowaliśmy wiele różnych konkursów, które miały za zadanie włączenie jak najliczniejszych grup naszej społeczności w podejmowanie działań na różnych płaszczyznach. Były to konkursy plastyczne, fotograficzne, na wiersz o Babimocie i na logo Gminy Babimost. Jesteśmy bardzo zadowoleni, że nasze konkursy cieszą się dużym zainteresowaniem, wzbogacając naszą działalność i dając satysfakcję uczestnikom. Aktualnie, w związku z 100 rocznicą Powstania Wielkopolskiego ogłosiliśmy konkurs plastyczny dla uczniów szkół podstawowych naszej gminy.

Popularyzacja wiedzy o przeszłości i współczesności Babimojszczyzny to jedno z najważniejszych zadań Towarzystwa. W tym celu wydaliśmy kilka książek i broszur, które traktują o ważnych wydarzeniach, prezentują ciekawych ludzi związanych z regionem babimojskim.

W latach 2010 i 2013 wydaliśmy kolejno dwie publikacje pt. "Babimojszczyzna. Dziedzictwo kulturowe". Przybliżają one m.in. sylwetki bohaterskich nauczycieli ze szkół polskich Franciszka Sarnowskiego, pracującego w Podmoklach Małych oraz Marii Zientary-Malewskiej uczącej w Nowym Kramsku. Opisane zostały też losy niezwykłych ludzi związanych z Ziemią Babimojską: księdza Łucjana Królikowskiego - opiekuna sierot wojennych, które przeprowadził z Rosji do bezpiecznej Kanady oraz Wiesława Sautera - kiedyś aktywnego działacza naszego stowarzyszenia, a obecnie patrona miejskiej biblioteki. Wątków poruszanych w naszych publikacjach jest bardzo wiele, zachęcamy do lektury.

Szczególnym zainteresowaniem cieszy się album "Babimojszczan portret własny. XX wiek". Książka wydana została w 2014 r. dzięki wsparciu mieszkańców Babimojszczyzny, którzy udostępnili swoje rodzinne zdjęcia. Zawiera 380 fotografii ukazujących ludność Ziemi Babimojskiej w różnych sytuacjach życiowych - tych oficjalnych jak uroczystości religijne, państwowe czy rodzinne, ale też mniej formalnych - podczas pracy i wypoczynku. Długi przedział czasowy ukazuje przemiany obyczajowe, różnice w realiach życia codziennego, ubiorach, narzędziach pracy czy architekturze domów i zabudowań gospodarczych. Zadaniem publikacji jest też ocalenie od zapomnienia ważnych dla naszego regionu postaci oraz wydarzeń społecznych. Podsumowaniem 50-letniej działalności TMZB jest publikacja „50 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Babimojskiej” wydana w 2016 r.

Cieszy nas, że nasze inicjatywy wydawnicze zyskały uznanie czytelników. Większość z nich znalazła się w bibliotekach uniwersyteckich w całym kraju oraz w bibliotekach publicznych Regionu Kozła. Publikacje te są też dostępne on-line na naszej stronie internetowej www.babimojszczyzna.pl. Książki wydawane w latach 2010 - 2014 uzyskały znaczące wsparcie finansowe ze środków Unii Europejskiej za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania Regionu Kozła. Staraniem TMZB powstał też film "Babimost. Odłotowa gmina" dostępny na kanale You Tube, kalendarz, kubki i pocztówki. Dla najmłodszych przygotowaliśmy kolorowankę oraz grę planszową "Wędrówka po Gminie Babimost".

Ważne dla członków stowarzyszenia, których jest obecnie niemal 120, są wspólne rajdy rowerowe, wycieczki, wyjazdy do teatru, czy pikniki rodzinne. Wspólnie zwiedziliśmy Drezno, Neuruppin i Park Mużakowski, Muzeum Etnograficzne w Ochli oraz Kotlinę Kłodzką. Niezapomniany był też pobyt w Łagowie. Czas spędzony wspólnie pozwala na poznawanie historii, ale też na integrację członków i sympatyków TMZB. Obecnie Towarzystwo działa bardzo aktywnie. Organizujemy wiele spotkań, rajdów rowerowych i wycieczek na których poznajemy historię regionu. Celem jest także integracja naszych członków.

Mamy nadzieję, że w kolejnych latach zrealizujemy wiele ciekawych inicjatyw, aby godnie kontynuować dzieło zapoczątkowane niemal sześćdziesiąt lat temu.

Fot. Alina Kobyłecka